

Рух декабристів і українство.

В історії громадських рухів декабристи, безперечно, полишили глибокий слід. На протязі XIX ст. пам'ять про декабристів повивалася пієтетом не тільки в колах лібералів і буржуазних демократів Росії, але і в групах соціалістично-настроєних революціонерів.

З новою силою пієтет до декабристів відроджується в XX ст. Революційна боротьба 1905 р. знову притягає увагу на декабристів. В них вбачають і апостолів російського конституціоналізму і предтеч соціалістичної боротьби пізніших часів. Зрештою столітній ювілей декабристських виступів, що припав на час грандіозного революційного триумфу, знову зосередив на декабристах нашу увагу.

Але характер уваги до декабристів на цей раз був одмінніший від попередніх спроб зрозуміти й витлумачити виступи декабристів.

Саме тепер поставлено соціологічне питання про класову приналежність і класову ідеологію вождів декабристського руху і тих мас, що взяли участь в русі.

Декабристи стали перед судом марксівської критики, оцінка їхньої ідеології стала даватися з погляду сучасних революційних завдань: сучасного революційно-пролетарського відчуження.

Але сучасні нам критики, революційні марксистки, розійшлися в своїй оцінці декабристського руху.

Відомий публіцист Мих. Ольминський поставив справу з декабристами, що називається, руба і занадто різко.

На його думку, декабристів треба трактувати виключно, як поміщиків, що обдурили просту салдатську масу, потягли її за собою 14 грудня на Сенатську площу і потім кинули цю масу, коли царський уряд почав її розгонити силою зброї. В своїй політичній ідеології,—так висловлюється Мих. Ольминський—декабристи мали турботу виключно про інтереси землевласників, і тому столітній ювілей руху декабристів, на думку Ольминського, був-би ювілеєм „обмана поміщиками салдат“.¹⁾

Інакше підійшов до справи соціологічного освітлення декабристського руху М. Покровський. Він категорично не погоджується з різкою оцінкою М. Ольминського. „Декабристи,—відповідає він М. Ольминському,—зовсім не були поміщиками, що потягли за собою салдат на Сенатську площу, обдуривши їх, а в певній своїй частині були... справжніми революціонерами і на одному своєму крилу... революціонерами-демократами. Вони не були тільки... соціалістами й не були революціонерами-пролетарями... Вони дійшли до тої крайньої граници революційности, яка можлива для непролетарських клас, яка можлива для буржуазії великої й дрібної“.²⁾

Ще раніше до полеміки з Мих. Ольминським М. Покровський висловлювався що до оцінки декабристів і приходив до висновків, що заго-

¹⁾ Стаття М. Ольминського було надруковано в газеті „Рабочая Москва“, 18/ХІІ 1923 р.. Цитую її переказ, поданий М. Покровським в „Очерках по истории рев. движ. России“, М., 1924, стор. 26.

²⁾ М. Н. Покровский, Очерки, стор. 27.